

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

תורה – בראשית פרק לב'

(יט) וְאָמַרְתָּ לְעִבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָה לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ וְהִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ: (יט) וְאָמַרְתָּ לְעִבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָה לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ וְהִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ: (יט) וְתִמְרָךְ לְעִבְדְּךָ לְיַעֲקֹב תִּקְרָבְתָא הִיא דְּמִשְׁלָחָא לְרַבּוּנֵי לַעֲשׂוֹ וְהָא אִף הוּא אִתִּי בְּתֵרָנָא: (כ) וַיֵּצֵא גַם אֶת הַשְּׂנִי גַם אֶת הַהֹלְכִים אַחֲרֵי הָעֵדְרִים לְאֹמֶר בְּדָבָר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֵל עֲשׂו בְּמִצְאָכֶם אֹתוֹ: (כ) וַיֵּצֵא גַם אֶת הַשְּׂנִי גַם אֶת הַשְּׂלִישִׁי גַם אֶת כָּל הַהֹלְכִים אַחֲרֵי הָעֵדְרִים לְאֹמֶר בְּדָבָר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֵל עֲשׂו בְּמִצְאָכֶם אֹתוֹ: (כ) וּפְסִיד אִף יֵת תִּנְיָנָא אִף יֵת תְּלִיתָאָה אִף יֵת כָּל דְּאִזְלוּן בְּתֵר עֵדְרֵיָא לְמִימְרָא בְּפִתְגָמָא הָדִין תְּמַלְלוּן עִם עֲשׂו כַּד תִּשְׁכַּחוּן יְתִיָּה: (כא) וְאָמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עִבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי אָמַר אַכְפְּרָה פָּנָיו בְּמִנְחָה הַהֹלְכֵת לְפָנָיו וְאַחֲרֵי כֵן אֲרָאָה פָּנָיו אוֹלֵי יֵשָׂא פָּנָיו: (כא) וְאָמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עִבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי אָמַר אַכְפְּרָה פָּנָיו בְּמִנְחָה הַהֹלְכֵת לְפָנָיו וְאַחֲרֵי כֵן אֲרָאָה פָּנָיו אוֹלֵי יֵשָׂא פָּנָיו: (כא) וְתִמְרָוֹן אִף הָא עִבְדְּךָ יַעֲקֹב אִתִּי בְּתֵרָנָא אֲרִי אָמַר אֲנַחְנֵיהּ לְרוּגְזֵיהּ בְּתִקְרָבְתָא דְּאִזְלַת לְקַרְמֵי וּבְתֵר כֵּן אֲחִזֵּי אַפּוּדֵי מְאִים יִסַּב אִפִּי: (כב) וְתִעְבֵּר הַמִּנְחָה עַל פָּנָיו וְהוּא לֶן בְּלִילָה הַהוּא בְּמִנְחָה: (כב) וְתִעְבֵּר הַמִּנְחָה עַל פָּנָיו וְהוּא לֶן בְּלִילָה הַהוּא בְּמִנְחָה: (כב) וְעִבְרַת תִּקְרָבְתָא עַל אַפּוּדֵי וְהוּא בְּת בְּלִילָא הַהוּא בְּמִשְׁרֵיתָא: (כג) וַיִּקֶּם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי שְׂפָחָתָיו וְאֶת אֶחָד עֶשֶׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֵר אֶת מַעְבְּרַיִם: (כג) וַיִּקֶּם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי שְׂפָחָתָיו וְאֶת אֶחָד עֶשֶׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֵר אֶת מַעְבְּרַיִם: (כג) וְקָם בְּלִילָא הוּא וְדָבָר יֵת תִּרְתִּין נְשׁוּתָיו וְיֵת תִּרְתִּין לְחִינְתֵּיהּ וְיֵת חַד עֶסֶר בְּנוֹהֵי וְעֵבֵר יֵת מַעְבְּרַיִם יוּבְקָא: (כד) וַיִּקְחֵם וַיַּעֲבֵרֵם אֶת הַנְּחָל וַיַּעֲבֵר אֶת אֲשֶׁר לוֹ: (כד) וַיִּקְחֵם וַיַּעֲבֵרֵם אֶת הַנְּחָל וַיַּעֲבֵר אֶת אֲשֶׁר לוֹ: (כד) וְדָבְרָנוּן וְעִבְרָנוּן יֵת נְחָלָא וְאֵעֵבֵר יֵת דִּילֵיהּ:

רש"י

(יט) ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא על ראשון – על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון ששאלת למי אתה לעבדך ליעקב אני ותרגומו לעבדך ליעקב וששאלת ולמי חלה לפניך מנחה היא שלוחה וגו': והנה גם הוא – יעקב: (כא) וכפרה פניו – אכזב רוגזו וכן (ישעיה כח) וכפר זכיתכם את מות (סם מז) לא תוכלו כפרה. ונראה בעיני שכל כפרה שאכל עון וחטא ואכל פנים כולן לשון קנוח והעברה הן ולשון ארמי הוא והרבה בגמרא וכפר ידיה בעי לכפורי ידיה בהוא גברא וגם כלשון המקרא נקראים המזרקים של קדש כפורי זהב על סם שהכהן מקנה ידיו בהן בשפת המזרק: (כב) על פניו – כמו לפניו וכן (ירמיה ו) חמס ושוד ישמע בה על פני תמיד וכן (ישעיה סה) המכעיסים אותי על פני ומ"א על פניו אף הוא שרוי בכעס שהיה צריך לכל זה (ז"ר): (כג) ואת אחד עשר ילדיו – (ז"ר) ודינה היכן היתה נחנה בחיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשו עינו ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירנו למוטב ונפלה ביד שכם: יבק – שם הנהר: (כד) את אשר לו – הבהמה והמטלטלין עשה עצמו כגשר נוטל מכאן ומניח כאן:

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

נביא – עובדיה פרק א' טז'-כא'

(טז) כִּי בְּאֶשֶׁר שְׁתִּיתֶם עַל הַר קְדָשִׁי יִשְׁתּוּ כָּל הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשִׁתּוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלֹא הָיוּ: (טז) אֲרִי כִּמְאֵה דַחֲדִיתוֹן עַל מַחַת טוֹרָא דְקוֹדְשֵׁי יִשְׁתּוֹן כָּל עַמְמֵיִא כִּסּ פּוֹרְעֵנוֹתָהוֹן תִּרְדֵּא וְיִשְׁתּוֹן וְיִסְתַּלְעֲמוֹן וְיִהוֹן כְּדֹלָא הוּוּ:

(יז) וּבְהָרָה צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קְדָשׁ וְיִרְשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם: (יז) וּבִטּוֹרָא דְצִיּוֹן תְּהִי מְשִׁיבַתָּא וְיִהוֹן קְדִישֵׁין וְיִחְסְנוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב נַכְסֵי עַמְמֵיִא דְהוּוּ מַחְסְנִין לַהּוֹן:

(יח) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֶשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֵשָׂו לְקֶשׁ וְדָלְקוּ בָּהֶם וְאֶכְלוּם וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי יִהְיֶה דְבָר: (יח) וְיִהוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב תְּקִיפִין כְּאִשְׁתָּא וּדְבֵית יוֹסֵף חֲסִינִין כְּשִׁלְהוּבִיתָא וּדְבֵית עֵשָׂו חֲלָשִׁין כְּקֶשֶׁא וְיִשְׁלֹטוֹן בְּהוֹן וְיִקְטַלְוּנוֹן וְלֹא יִהְיֶה שִׁיזְבָּא לְבֵית עֵשָׂו אֲרִי יִי גִיד כּוּן:

(יט) וְיִרְשׁוּ הַנֶּגֶב אֶת הַר עֵשָׂו וְהִשְׁפִּלָה אֶת פְּלִשְׁתִּים וְיִרְשׁוּ אֶת שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שְׁמֵרוֹן וּבְנֵימָן אֶת הַגְּלָעָד: (יט) וְיִחְסְנוֹן יִתְּבִי דְרוּמָא יֵת כְּרַכָּא דְעֵשָׂו וְיִתְּבִי שְׁפִלְתָּא יֵת אֲרַעָא דְפִלְשְׁתָּא וְיִחְסְנוֹן יֵת קְרוֹי אֶפְרַיִם וְיֵת קְרוֹי שְׁמֵרוֹן וּדְבֵית בְּנֵימָן יֵת יִתְּבִי אֲרַעָא דְגִלְעָד:

(כ) וְגָלְתָּ הַחֹל הַזֶּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּנַעֲנִים עַד צָרְפַת וְגָלְתָּ יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּסַפְרָד יִרְשׁוּ אֶת עָרֵי הַנֶּגֶב: (כ) וְגִלּוֹת עַמָּא דְרִין דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִאֲרַעָא כְּנַעֲנָי עַד צָרְפַת וְגִלּוֹת יְרוּשָׁלַם דְּבִאֲסַפְמֵיִא יִחְסְנוֹן יֵת קְרוֹי אֲרַעָא דְרוּמָא:

(כא) וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהָרָה צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הַר עֵשָׂו וְהִיתָה לִיהוָה הַמְּלוֹכָה: (כא) וְיִסְקוֹן מְשִׁיבַתָּא בִּטּוֹרָא דְצִיּוֹן לְמִידָן יֵת כְּרַכָּא דְעָאָו וְתַתְּגִלִּי מַלְכוּתָא דִּי עַל כָּל יִתְּבִי אֲרַעָא:

רש"י

בחיל כבד דרצקה אלח שזה חסר יו"ד ויש עוד לפרש החל הזה גלות הגיא הזה. לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת – גלות אשר הוא מצני ישראל שגלו מעשרת השבטים לצרף כנענים עד צרפת. וגלות ירושלים אשר בספרד – שהם מצני יהודה אשר גלו לספרד הם ירשו את ערי הנגב שצדקומה של ארץ ישראל ואומרי הפותרים צרפת הוא המלכות שקורין פרנל"א בלע"ז ספרד תרגם יונתן אספמיא:

(כא) ועלו – שרי ישראל מושיעים בהר ציון. לשפוט את הר עשו – ליפרע מהר עשו אשר עשו לישראל לשפוט יושטיא"ר בלע"ז. הר עשו – י"ת כרכא רבא דעשו. והיתה לה המלוכה – לימדך שאין מלכותו שלימה עד שיפרע מעמלק:

(טז) כאשר שתיתם על הר קדשי – כמה לחדיתון על מחת טורא דקודשי ולעו – כחרגומו ויסתלעמון לשון מהומה ושמוון וטירוף דעת אישטורדישון בלע"ז:

(יז) את מורשיהם – נכסי עממיא דהוון מחסנין להון:

(יח) כי ה' דבר – והיכן דבר (במדבר כד) וירד מיעקב והאזיד שריד וגו':

(יט) וירשו הנגב – ישראל שהיו יושבין בצדקומה של ארץ ישראל ירשו את הר עשו שהוא צמזר דרום ובני השפלה ירשו את ארץ פלשתים ואת הר אפרים ואת הר שומרון. ובנימין את הגלעד ובני מנשה שהיתה ארץ גלעד – שלהם יפשוטו להם מהלחה לגבולותיה של ארץ ישראל במזרח:

(כ) וגלות החל הזה – תרגם יונתן עמא דין, החל לשון חיל כמו (ישעיה לו) ויבא ירושלמה

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

כתובים – משלי פרק ז' כג'–כז' פרק ח' א'

(כג) עד יִפְלַח חַיִּי כְּבָדוֹ כְּמַהֲרַ עֲפֹר אֶל פֶּחַ וְלֹא יָדַע כִּי בְנַפְשׁוֹ הוּא: (כג) והיך
אילא דמפריח גירא בכבדיה ומסתרוב היך צפרא לות פוחא ולא ידע דלמותא דנפשיה אזיל:
(כד) וְעֵתָהּ בָּנִים שָׁמְעוּ לִי וְהִקְשִׁיבוּ לְאִמְרֵי פִי: (כד) והשתא בניא שמעון לי ואציתו
למימרי דפומי:
(כה) אֶל יֵשֶׁט אֶל דְּרָכֶיהָ לִבָּהּ אֶל תִּתַּע בְּנִתִּיבוֹתֶיהָ: (כה) לא יסטי לבך לארחתהא ולא
תטעי בשבילהא:
(כו) כִּי רַבִּים חַלְלִים הִפִּילָה וְעֵצָמִים כָּל הֲרָגֶיהָ: (כו) מטול דסגיעי קטיליא אפלת ועשינין
כולהון קטיליא:
(כז) דְּרָכֵי שָׂאוֹל בֵּיתָהּ יִרְדוּת אֶל חֲדָרֵי מָוֶת: (כז) ארחתא דשיוול ביתה נחתן לקיטוני
דקברא:
ח (א) הֲלֹא חֲכָמָה תִּקְרָא וּתְבוּנָה תִּתֵּן קוֹלָהּ: (א) מטול היכנא חכמתא תקרא ובינא תרמי
קלא:

רס"י

(כג) כמהר לפור – לרוץ אל הפח ואינו יודע (ח) הלל חכמה תקרא – הלל התורה מכרזת
כי הפח נפרש שם זנפשו של פור:
(כד) ועתה בניס שמעו לי – וגו':
אליכס דכריס האמורים למטה זענין:

משנה – בבא קמא פרק ח'

(א) החובל בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים, בגזק, בצער, ברפוי, בשבת, ובבושת. בגזק פיצר. סמא את עינו, קטע את ידו, שבר את רגלו, רואין אותו כאלו הוא עבד נמכר בשוק ושמין כמה היה יפה וכמה הוא יפה. צער, כנאו בשפור או במסמר. ואפילו על צפרנו. מקום שאינו עושה חבורה, אומדין כמה אדם פיוצא בזה רוצה לטל להיות מצטער כן רפוי, הפהו חייב לרפאותו. עלו בו צמחים, אם מחמת המכה חייב. שלא מחמת המכה, פטור. חיתה ונסתרה, חיתה ונסתרה, חייב לרפאותו. חיתה כל צרפה אינו חייב לרפאותו. שבת, רואין אותו כאלו הוא שומר קשואין, שפבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו. בשבת, הכל לפי המביש והמתביש. המביש את הערום, המביש את הסומא, והמביש את היטון, חייב. וישן שביש, פטור. נפל מן הגג, והזיק וביש, חייב על הגזק ופטור על הבשת. שפאמר (דברים כה) ושלחה ידה והחזיקה במבטיו אינו חייב על הבושת עד שיהא מתבטין:

רע"ב – (ח) וכמה הוא יפה – שאם היה כריך היה מוכר עלמו זעזל עברי, וזה שהזיקו הפסידו ממון זה: כיוצא בזה – לפי מה שהא מעונג רב לערו וכאזו: למחין –

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

ודין תורה שאין יכולים לדון בשום דין שבעולם אלא דיינים הסמוכים בארץ ישראל, דכתיב (שמות כ"ב) עד האלהים יבוא דבר שניהם, ואין נקראים אלהים אלא דיינים הסמוכים בארץ ישראל. אלא שבהלואות ומקח וממכר והקנאות והודאות וכפירות דנין בהם בחו"ל לארץ כאילו הם שמוחים של בית דין של ארץ ישראל ושליוחתייהו קעבדינו. וזה בלבד בדבר המצוי ויש בו חסרון כים, וכן בהמה שהזיקה בשן ורגל שהם מועדים, או שהזיק אדם בבהמה. אבל בהמה שהזיקה אדם, או אדם באדם, אין דנין אותו בחוץ לארץ כלל, אלא מנדין את החובל או את המזיק עד שיעלה עם בעל דינו לארץ ישראל או שיתן דרך פשרה קרוב למה שנראה בעיני הדיין, אבל דבר קרוב אין פוסקים עליו. וכן הדין בכל הקנסות הכתובות בתורה ובעולם תלמודא, אין גובין אותן דייני חו"ל לארץ, אלא שמנדין מי שנתחייב בהן כמו שביארנו:

ורגלו והוא כבר נתן לו דמיהו: הכל לפי המצוי – אדם קל שבייש בשתו מרובה: והמתבייש – לפי חשיבותו בשתו מרובה. וכולהו חמשה דברים מקרא נפקי. נזק, דכתיב (שמות כ"א) עין תחת עין, ואין לומר עין ממך דכתיב (במדבר ל"ה) ולא תקחו כופר לנפש רוצח, לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים, שאם סימא את עין חברו נותן לו דמי עינו, והיינו עין תחת עין. לער, נפקא לן מפלע תחת פלע (שמות כ"א), דקרא יתירא הוא לחייב על הצער ואפילו במקום נזק. ללא תימא הרי קנה ידו ויש עליו לחתכה, אלא אומרים היה עליו לחתכה בסם וזה חתכה בצרזל ולערו, לפיכך משלם את הצער. ריפוי וצבת, רק שבתו יתן ורפא ירפא (סם). ודוקא כשהחולי בא מחמת מכה. אבל אם פשע החולה בעלמו ועבר על דברי הרופא, שוב אין המזיק חייב בשבת וריפוי שריכין מחמת פשיעותא. בושת, דכתיב (דברים כ"ה) וקרתה את כפה, ממון.

(ב) זֶה חֹמֶר בְּאָדָם מִבְּשׂוֹר, שֶׁהָאָדָם מְשַׁלֵּם נֹזֵק, צָעַר, רַפּוּי, שְׁבֵת, וּבּוֹשֶׁת. וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. וְשׂוֹר אֵינּוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֹזֵק, וּפְטוֹר מִדְּמֵי וְלָדוֹת:

בעמיתו: ופטור מדמי ולדות – דכתיב (שמות כ"א) כי ינלו אנשים, אנשים ולא שוורים:

רע"ב – (ב) ושור אינו משלם אלא נזק – דכתיב (ויקרא כ"ד) איש בעמיתו, ולא שור

(ג) הַמִּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חַפְזָה, וְהַחֹבֵל בְּחֵבְרוֹ בְּיָוִם הַכְּפֻרִים, חֵיב בְּכֶלֶן. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד עֶבְרִי, חֵיב בְּכֶלֶן חוּץ מִן הַשְּׁבֵת, בְּזִמְנֵי שֶׁהוּא שָׁלוֹם. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד בְּנֵעָנִי שֶׁל אַחֲרִים, חֵיב בְּכֶלֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין לְעֶבְדִים בּוֹשֶׁת:

כאשר עשה כן יעשה לו, יד ציד למה לו, אלא להביא חובל בחצירו ציום הכיפורים שמשלם ואינו לוקה: רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת – דכתיב (דברים כ"ה) כי ינלו אנשים יחדיו איש ואחיו, בני שיש לו אחוה, יאל עבד שאין לו אחוה. ואין הלכה כר' יהודה:

רע"ב – (ג) והחובל בחצירו ציום הכיפורים חייב – ואע"ג דבכל התורה כולה העובר עבירה שחייב עליה מלקות ותשלומין לוקה ואינו משלם, הכא משלם ואינו לוקה, דבפירושו ריבתה תורה חובל בחצירו לתשלומין ולא למלקות, מדכתיב (דברים י"ט) יד ציד, דהיינו ממון, מכדי כתיב (ויקרא כ"ד)

(ד) חֵרֶשׁ שׂוֹטֵה וְקָטָן פְּגִיעַתָּן רָעָה. הַחֹבֵל בְּהֵן חֵיב. וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בְּאַחֲרֵים פְּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעַתָּן רָעָה. הַחֹבֵל בְּהֵן חֵיב. וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בְּאַחֲרֵים, פְּטוּרִין. אָבֵל מְשַׁלְּמִין לְאַחַר זְמַן. גִּתְגִּרְשָׁה הָאִשָּׁה, נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד, חֵיבִין לְשֵׁלָם:

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

לשלם. שהרי מתחלה הן חייבין אלל שאין להם מה לשלם. שנכסי מלוג של אשה משועבדים לזעל לפירות ולירושה:

רע"ב - (7) עזר ואשה שחבלו באחרים פטורים - שאין להם זמה לשלם: נתגרשה האשה ונשתחרר העזר - וקנו נכסים. חייבין

(ה) **הַמִּכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְעָשָׂה בְּהֵן חַבּוּרָה, וְהַחֹבֵל בְּחֵבְרוֹ בְּשִׁבְתּוֹ פְּטוּר מִכָּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא גֵרוֹן בְּנִפְשׁוֹ. וְהַחֹבֵל בְּעֶבֶד פְּנֵעֵנִי שְׁלוֹ, פְּטוּר מִכָּל:**

רע"ב - (ה) מפני שהוא גרון בנפשו - שאע"פ שהוא מקלקל, מתקן הוא אלל יכרו ששכה חמתו ונח רוגזו בכד:

(ו) **הַתּוֹקֵעַ לְחִבְרוֹ, נוֹתֵן לוֹ סָלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי, מִנֵּה. סָטְרוֹ נוֹתֵן לוֹ מֵאֲתִים זוּז. לְאַחַר יְדוֹ, נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. צָרַם בְּאֲזָנוֹ, תִּלְשׁ בְּשִׁעְרוֹ רֶקֶק וְהִגִּיעַ בּוֹ רֶקוּ הָעֵבִיר טְלִיתוֹ מִמֶּנּוּ, פָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בְּשׂוּק, נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. (זֶה הַפֶּלֶל) הַכֹּל לְפִי כְבוֹדוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲפִילוּ עֲנִיִּים שְׂבִיטְרָא, רוֹאִין אוֹתָם כְּאֵלוֹ הֵם בְּנֵי חוּרִין שִׁירְדוּ מִנְכֻסֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. וּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁפָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בְּשׂוּק, בָּאת לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא, וְחִיבּוֹ לֵתֵן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. אָמַר לוֹ רַבִּי יֵתָן לִי זָמָן. וְנָתַן לוֹ זָמָן שְׁמֵרָה עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצָרָה וְשִׁבַּר אֶת הַכֹּד בְּפָנֶיהָ, וְבוֹ כְּאִסֵּר שְׁמָן. גָּלְתָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִיָּתָה מְטַפַּחַת וּמִנַּחַת יָדָה עַל רֹאשָׁהּ. הָעֵמִיד עָלֶיהָ עֲדִים, וּבָא לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ רַבִּי, לָזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. אָמַר לוֹ לֹא אֶמְרָתְךָ לָאִים. הַחֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשָּׁאי פְּטוּר. אַחֲרֵים שֶׁחָבְלוּ בּוֹ חִיבִין. וְהַקּוֹצֵץ נְטִיעוּתָיו, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשָּׁאי פְּטוּר. אַחֲרֵים (שֶׁקָּצְצוּ אֶת נְטִיעוּתָיו), חִיבִים:**

דבין מכובד בין בזוי כולן שוין לדיני קנסות הללו. ואין הלכה כרבי עקיבא: ונתן לו זמן - והני מילי לבושת ללא חסריה ממונא, יהבינן זמן. אבל לנזקין דחסריה ממונא, לא יהבינן זמן: שמרה - המתין לה עד שראה אותה עומדת על פתח חצרה: וכו כאיסר שמן - שמן קנוי באיסר: לזו אני נותן ארבע מאות זוז - שעל כאיסר שמן זלזלה זעממה לגלות ראשה ומראה היא שאינה מקפדת על הבושת:

רע"ב - (ו) התוקע לחברו - שמחבר אכזבנותיו צפס ידו ומכה אותו באגרופ: נותן לו סלע - דמי צפתו. ואין הלכה כרבי יהודה שאומר מנה: סטרו - שהכה צפס ידו על לחיו, ואיכא צפת טפי: ררס - משך. לשון אחר, פגס: הכל לפי כבודו - כל אלו הדמים שהזכרו במשנה אינם אלל למכובד ביותר. אבל לררס בזוי פוחזין לו: אמר רבי עקיבא וכו' - רבי עקיבא פליג אהנא קמא, וסבר

(ז) **אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ, אִינוֹ נִמְחָל לוֹ עַד שִׁיבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כ) וְעָתָה הִשָּׁב אֶשֶׁת וְגוֹמֵר. וּמִנֵּין שְׁלֹא יְהֵא הַמוֹחֵל אַכְזָרִי שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אַבְיִמֶלֶךְ וְגוֹמֵר. הָאוֹמֵר סָמָא אֶת עֵינָי, קָטַע אֶת יָדָי, שְׁבוּר אֶת רִגְלִי, חִיב. עַל מְנַת לְפִטוּר חִיב. קָרַע אֶת פְּסוּתָי, שְׁבוּר אֶת כַּדֵּי חִיב. עַל מְנַת לְפִטוּר פְּטוּר. עֵשָׂה כֵן לְאִישׁ פְּלוֹנִי, עַל מְנַת לְפִטוּר חִיב, בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמּוֹנּוֹ:**

אומר סמא את עיני, והשיבו הנחבל הן, אף על פי כן חייב, שיש הן שהוא כלל, ובלשון

רע"ב - (ז) על מנת לפטור חייב - אם שאלו חובל לנחבל על מנת לפטור אותי אהה

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

הוא כהן, וכאילו אמר לו וכי לא אמרתי לך על מנת לפטור, ולפיכך פטור שכן דרך בני אדם למחול על נזקי ממון:

תימה אמר לו הן, שאין דרך בני אדם למחול על לער גופן. אבל האומר לחבירו שבר את כדי, ושאלו המזיק על מנת לפטור אותי אתה אומר. אף על פי שהשיבו ניזק לאו, זה הלוא

גמרא – בבא קמא דף צ"ב ע"א

תנו רבנן כל אלו שאמרו דמי בושתי אבל צערו אפי' הביא כל אילי נביות שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בערך דאשת נביא בעי אהדורי אשת אחר לא בעי אהדורי אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן השב אשת האיש מכל מקום ודקא אמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא נביא הוא וכבר לימד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתיה שואלין אותו או על עסקי אשתו שואלין אותו אשתך היא אחותך היא מכאן לבן נח שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: כי עצר עצר ה' אמר ר' אלעזר שתי עצירות הללו למה אחת באיש שכבת זרע שתיים באשה שכבת זרע ולידה במתניתא תנא שתיים באיש שכבת זרע וקטנים שלשה באשה שכבת זרע וקטנים ולידה רבינא אמר שלש באיש שכבת זרע וקטנים ופי טבעת ארבעה באשה שכבת זרע ולידה וקטנים ופי טבעת: בעד כל רחם אמרי דבי רבי ינאי אפילו תרנגולת של בית אבימלך לא הטילה ביצתה א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה א"ל דכתיב וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד דעהו אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'] וכתיב וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' כאשר אמר אברהם אל אבימלך:

קש"י על הגמרא

ליהרג: שכבת זרע – שצמעי אשה לא יוכלה לפלוט: פי טבעת – נקב הגדולים לפנות: פקד – מדלל כתיב ויפקוד את שרה וכתיב פקד משמע פקד כבר תחילה לאבימלך:

כל אלו שאמרו – סלע מנה ומאחיס וד' מאות דמי בושתי הן: אבל לער – שדואג על בושתי אינו נמחל לו: שהיה לו ללמוד – דרך ארץ ולא למד מדקאמר ליה רחמנא נביא הוא דמשמע אין ממס בדבריך ורחוי אתה

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

זוהר – וישלח דף קע"א ע"ב

והוא עבר לפניהם וישתחוו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. רבי אלעזר פתח ואמר, (שמות לה) פי לא תשתחוה לאל אחר כי יי קנא שמו. וכי יעקב דאיהו שלימא דאבהו דאתבריר חולקא שלימתא לקודשא בריה הוא ואיהו אתקריב לגביה יתיר, (ס"א ואשתלים לעילא ולתתא) הוה סגיד ליה לההוא דשע דעשו דאיהו בסטרא דאל אחר, ומאן דסגיד ליה סגיד לאל אחר. אי תימא בגין דאמרו תעלא בעדניה סגיד ליה, לאו הכי. דהא עשו כאל אחר הוה, ויעקב לא יסגוד לההוא סטרא ולההוא חולקא כלל. (פתח רבי אבא ואמר) אלא פתיב, (שמואל א כה) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. והא אתמר דאסיר (ר"א ל"ג ליה) לאקדומי להו שלם לרשיעיא, וכיון דאסיר היכי אשכחנא דודו אמר האי קרא לנבל, אלא הא אוקמוהו (שמות כג ב) דלקודשא בריה הוא קאמר, בגין לקשרא ליה לחי. וחשיב נבל דעליה קאמר:

פגוונא דא (בראשית יב) וישתחוו ישראל על ראש המטה, וכי לגבי דבריה סגיד. אלא לאתריה דשכינתא קא פרע וסגיד, אוף הכא, והוא עבר לפניהם. מאי והוא, דא שכינתא עלאה דהוה אזלא קמיה (כרע), ודא הוא נטירו עלאה. פיון דחמא יעקב, אמר, הא עידן לסגרא לגביה דקודשא בריה הוא דהוה אזיל קמיה:

פרע וסגיד שבע זמנין עד גשתו עד אחיו, ולא פתיב וישתחוו לעשו. אלא פיון דחמא דהא קודשא בריה הוא אזל קמיה, פדיון סגיד לקבליה. בגין דלא למיהב יקר למסגד לאחרא בר מניה, וכלא איהו פדקא יאות. זפאין אינון צדיקייא דכל עובדיהון דקא עבדי בגין יקרא דמאריהון איהו, ובגין דלא יסטון לימינא ולשמאלא:

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ה'

(א) כשם שאדם מצווה בכבוד אביו ויראתו כך הוא חייב בכבוד רבו ויראתו יתר מאביו שאביו מביאו לחיי העולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא ראה אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת לשל אביו אביו ורבו נושאים במשא מניח את של רבו ואחר כך של אביו אביו ורבו שבויים בשביה פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם היה אביו תלמיד חכם פודה את אביו תחלה וכן אם היה אביו תלמיד חכם אע"פ שאינו שקול כנגד רבו משיב אבדתו ואחר כך משיב אבדת רבו ואין לך כבוד גדול מכבוד הרב ולא מורא ממורא הרב אמרו חכמים מורא רבך כמורא שמים לפיכך אמרו כל החולק על רבו כחולק על השכינה שנאמר בהצותם על ה' וכל העושה מריבה עם רבו כעושה מריבה עם השכינה שנאמר אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש

חק לישראל – פרשת וישלח יום ד'

בם וכל המתרעם על רבו כמתרעם על ה' שנאמר לא עלינו תלונותיכם כי על ה' וכל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה שנאמר וידבר העם באלהים ובמשה: (ב) איזהו חולק על רבו זה שקובע לו מדרש ויושב ודורש ומלמד שלא ברשות רבו ורבו קיים ואע"פ שרבו במדינה אחרת ואסור לאדם להורות בפני רבו לעולם וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה:

(ג) היה בינו ובין רבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה מותר להשיב ולהפריש מן האיסור אפילו בפני רבו מותר להורות כיצד כגון שראה אדם עושה דבר האסור מפני שלא ידע באיסורו או מפני רשעו יש לו להפרישו ולומר לו דבר זה אסור ואפילו בפני רבו ואע"פ שלא נתן לו רבו רשות שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב במה דברים אמורים בדבר שנקרה מקרה אבל לקבוע עצמו להוראה ולישב ולהורות לכל שואל אפילו הוא בסוף העולם ורבו בסוף העולם אסור לו להורות עד שימות רבו אלא אם כן נטל רשות מרבו ולא כל מי שמת רבו מותר לו לישב ולהורות בתורה אלא אם כן היה תלמיד שהגיע להוראה:

מוסר מספר צידה לדרך דף ר"ז ע"ב

המוותרות הוא רבוי עובר גבול די הספוק אל התוספת אשר אין צורך בהם לאדם כמו רבוי אכילה ושתייה ומלבושים וביאות והוא נענש עליו כשהוא משתדל למלאות תאוותו והוא עובר על מצוות יוצרו ודבק בייצרו הזונה המביאו לשאול תחתית. הקצור מידי ספוק בדברים שזכרתי אם הוא עושה לשם שמים לפרישות מן העולם ולשבר תאוותו להתקרב בו אל השם אז טוב לו כשיעשנו על דרך הרפואה כמו החולה שחלה מרוב המאכל שימנע ממנו המאכל עד שיהכו המותרות שנגעשו בסבת רוב המאכל וכן יעשה זה המניעות מהדברים הצריכים לשבר תאוות היצר. ואם יעשה זה לשם ולתהלה ולרמות בו בני העולם הוא מגונה וחומס את נפשו וגופו והוא דומה למכבה את האש בתבן:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.